

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 559/2021-30

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Dudíša a zo sudcov Libora Duľu (sudca spravodajca) a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného Mgr. Martinom Čabákom, advokátom, Jesenského 2, Bratislava, proti postupu Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 10 Co 85/2019 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 10 Co 85/2019 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadostučinenie v sume **500 eur**, ktoré **j e** mu Krajský súd v Bratislave **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Krajský súd v Bratislave **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **576,12 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 31. augusta 2021 domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len

„krajský súd“) v odvolacom konaní vedenom pod sp. zn. 10 Co 85/2019 (ďalej len „napadnuté konanie“). Sťažovateľ navrhuje prikázať krajskému súdu, aby konal bez zbytočných prietahov, priznať mu primerané finančné zadostučinenie a náhradu trov konania.

2. Uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 559/2021-13 z 9. novembra 2021 ústavný súd prijal ústavnú sťažnosť na ďalšie konanie.

3. Sťažovateľ uviedol, že 5. februára 2013 podal na Okresnom súde Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) návrh na začatie konania o zaplatenie sumy 17 848 eur s príslušenstvom z titulu vydania bezdôvodného obohatenia, ako aj náhrady odplaty za zákonné vecné bremeno za užívanie špecifikovaných nehnuteľností.

4. Okresný súd vo veci rozhodol rozsudkom č. k. 4 C 28/2013 z 26. januára 2018 v prospech sťažovateľa a v časti konanie zastavil. Proti predmetnému rozsudku podal žalovaný 6. februára 2018 odvolanie, ku ktorému sa sťažovateľ vyjadril 16. marca 2018. Okresný súd predložil spis krajskému súdu na odvolacie konanie po 17 mesiacoch (19. augusta 2019). Od uvedeného momentu nebol ku dňu podania ústavnej sťažnosti vo veci vykonaný žiaden procesný úkon smerujúci k rozhodnutiu.

5. Sťažovateľ zastáva názor, že v jeho právnej veci ide o nevysvetliteľnú nečinnosť krajského súdu, ktorá trvá viac ako dva roky.

6. Na základe uvedených skutočností podal sťažovateľ predsedovi krajského súdu sťažnosť na prietahy v napadnutom konaní, ktorá bola vyhodnotená ako dôvodná.

II.

Vyjadrenie krajského súdu a replika sťažovateľa

II.1. Vyjadrenie krajského súdu:

7. Krajský súd k ústavnej sťažnosti uviedol (stotožňujúc sa so stanoviskom sudkyne spravodajkyne a predsedníčky senátu), že vec bola predložená tunajšiemu súdu na rozhodnutie o odvolaní žalovaného proti rozsudku súdu prvej inštancie 19. augusta 2019. Ide o spor zo žaloby na plnenie a vec je právne náročná, keďže rozhodovacia prax Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sa ustálila práve v priebehu odvolacieho konania. Nejde o vec, ktorú by bolo v zmysle rozvrhu práce potrebné vybaviť ako prednostnú. Krajský súd tiež uviedol, že ústavnú sťažnosť nepovažuje za dôvodnú, pretože vo veci už bolo meritórne rozhodnuté 27. októbra 2021. Krajský súd poukázal na vysoký počet nevybavených vecí, z ktorých bolo potrebné uprednostniť veci reštančné, ako aj na pandemickú situáciu vyvolanú koronavírusom COVID-19, ktoré vydanie rozhodnutia objektívne oddialili.

II.2. Replika sťažovateľa:

8. Sťažovateľ vo svojom vyjadrení uviedol, že krajský súd nepostupoval v jeho veci rýchlo, hospodárne a bez zbytočných prietahov, pričom nie je pravdivým a správnym ani jeho tvrdenie o právnej náročnosti a ustálení praxe najvyššieho súdu až v priebehu odvolacieho konania. Podľa sťažovateľa nešlo o takú fakticky (skutkovo) alebo právne zložitú vec, ktorá by odôvodňovala a ospravedlňovala skutočnosť, že od podania odvolania (6. februára 2018)

do rozhodnutia odvolacieho súdu (27. októbra 2021) uplynulo 44 mesiacov, čo aj pri prípadnej právnej náročnosti veci predstavuje evidentne neprimeranú dĺžku odvolacieho konania, a teda zbytočné prietahy na strane odvolacieho súdu: „*Posúdenie pre vec rozhodujúcej právnej otázky, tzn. to či má odplata za zákonom č. 66/2009 Z. z. jednorazový charakter (premlčujúci sa v 3-ročnej všeobecnej premlčacej dobe plynúcej od účinnosti tohto zákona) alebo opakovaný charakter (a je teda možnú túto odplatu priznať aj opakovane, za jednotlivé doby trvania tohto vecného bremena) pritom podľa názoru sťažovateľa nie je/nebolo ani zložité, ani právne komplikované či problematické. Už v čase podania odvolania totiž v tejto otázke existovala rozsiahla súdna (rozhodovacia) prax všeobecných súdov, či už súdov prvej inštancie alebo súdov odvolacích...*“

9. Sťažovateľ ďalej poukázal na skutočnosť, že uznesením č. k. 10Co/85/2019-321 z 27. októbra 2021 krajský súd vo veci meritórne nerozhodol, ale zrušil rozsudok súdu prvej inštancie a vec mu vrátil na ďalšie konanie, čím sa dosiahnutie právnej istoty oddialilo.

10. Rovnako tak vo vzťahu k dôvodnosti ústavnej sťažnosti je podľa názoru sťažovateľa bez akejkoľvek právnej relevancie poukazovanie na administratívne, personálne a organizačné problémy krajského súdu.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

11. Podstata námietok sťažovateľa v súvislosti s namietaným porušením označených práv je založená na jeho tvrdení o nečinnosti krajského súdu v odvolacom konaní, ktoré ani po 2 rokoch (ku dňu podania ústavnej sťažnosti) nie je skončené. Predmetom súdneho konania je sťažovateľom uplatnené zaplatenie sumy 17 848 eur s príslušenstvom ako odplaty za právo zodpovedajúce vecnému bremenu zriadenému zákonom č. 66/2009 Z. z. o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov pod stavbami, ktoré prešli z vlastníctva štátu na obce a vyššie územné celky, a o zmene a doplnení niektorých zákonov vo vzťahu k špecifikovaným pozemkom, ako aj vydanie bezdôvodného obohatenia za užívanie ďalších špecifikovaných pozemkov sťažovateľa podľa § 451 a nasl. Občianskeho zákonníka.

12. Pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach, v ktorých sa namieta porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru), ústavný súd vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v zmysle ktorej je účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. IV. ÚS 221/04).

13. Základnou povinnosťou súdu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

14. Vychádzajúc zo základných kritérií hodnotenia prejednávania veci v primeranej lehote, ústavný súd otázku existencie zbytočných prietáhov v konaní skúma vzhľadom na konkrétne okolnosti prípadu, a preto aj v prípade sťažovateľa preskúmal z hľadiska charakteru prejednávanej veci jej skutkovú a právnu zložitosť, povahu veci, ďalej správanie sťažovateľa v priebehu konania a postup krajského súdu, ktorý bol v danej veci odvolacím súdom.

15. Pokiaľ ide o kritérium právnej a skutkovej zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že danú vec možno považovať za štandardnú, nijako sa nevymykajúcu bežnej rozhodovacej činnosti všeobecných súdov. V odvolacom konaní sťažovateľ ani žalovaný neadresovali krajskému súdu žiadne samostatné podania okrem odvolania a podaného vyjadrenia k odvolaniu žalovaného, ktorým by krajský súd musel venovať zvláštnu pozornosť. Z tohto pohľadu preto nemožno prijať záver, že by dĺžka odvolacieho konania bola ovplyvnená skutkovou, resp. právnou zložitou veci. Obranu krajského súdu o právnej náročnosti posudzovanej veci spočívajúcej v ustálení judikatúry na podstatnú právnu otázku sporu až počas odvolacieho konania ústavný súd vyhodnotil ako irelevantnú, keďže zo samotného odôvodnenia uznesenia krajského súdu vyplýva, že síce poukazuje na rozhodnutie najvyššieho súdu č. k. 8 Cdo 17/2019 z 30. novembra 2020, v ktorom však najvyšší súd vychádzal z už prijatých právnych záverov predovšetkým v jeho rozhodnutí č. k. 2 Cdo 194/2019 z 26. augusta 2019, resp. v rozhodnutiach č. k. 7 Cdo/26/2014 z 24. marca 2015 a č. k. 3 Cdo/49/2014 zo 14. apríla 2016, ktoré boli známe už pred začatím odvolacieho konania.

16. Pokiaľ ide o povahu veci z hľadiska jej významu pre sťažovateľa, ústavný súd konštatuje, že nie je takou závažnou, aby si vyžadovala osobitný, resp. výnimočný prístup súdu z hľadiska rýchlosti jej rozhodovania.

17. Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd zo súdneho spisu okresného súdu nezistil žiadne skutočnosti, ktoré by signalizovali nedostatočnú aktivitu či súčinnosť zo strany sťažovateľa, teda sťažovateľ svojím správaním neprispel k predĺženiu napadnutého konania.

18. V súvislosti s posudzovaním samotného postupu krajského súdu ústavný súd konštatuje, že z predloženého súdneho spisu vyplýva, že odvolacie konanie trvalo celkovo 26 mesiacov od predloženia spisu okresného súdu na rozhodnutie o odvolaní 19. augusta 2019 do vyhlásenia zrušujúceho rozhodnutia krajského súdu 27. októbra 2021 po podaní sťažnosti na prietahy v konaní predsedovi krajského súdu, ktorá bola v odpovedi zo 6. augusta 2021 vyhodnotená ako dôvodná. Na ťarchu krajského súdu však nemožno pričítať obdobie od podania odvolania žalovaného 6. februára 2018 do predloženia veci krajskému súdu 19. augusta 2019 v trvaní 18 mesiacov, na ktoré poukazuje sťažovateľ, keďže v uvedenom období sa spis okresného súdu v dispozícii krajského súdu nenachádzal. Z rozhodovacej činnosti ústavného súdu (III. ÚS 421/2017, III. ÚS 106/2018) vyplýva, že ústavne akceptovateľná doba odvolacieho konania je jeden rok. Dĺžka napadnutého konania, ktorá túto dobu podstatne presahuje, je z pohľadu uplatnených práv sťažovateľa neprimeraná a viedla k ich porušeniu.

19. Pokiaľ ide o argumenty krajského súdu odkazujúce na nadmerné zaťaženie konajúceho senátu krajského súdu, ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní (I. ÚS 35/03, II. ÚS 52/99).

20. K argumentácii krajského súdu, podľa ktorej plynulosť odvolacieho konania bola ovplyvnená aj v dôsledku prijímaných opatrení na zamedzenie šírenia ochorenia COVID-19, dáva ústavný súd do pozornosti, že, samozrejme, prihliada na túto objektívnu skutočnosť (uvedené ústavný súd zohľadnil aj vo svojich niektorých predchádzajúcich rozhodnutiach, napr. vo veciach sp. zn. I. ÚS 504/2020, I. ÚS 550/2020, I. ÚS 42/2020 či I. ÚS 109/2021, pozn.) a rovnako tak vníma aj prijaté právne opatrenia vrátane zákona č. 62/2020 Z. z. o niektorých mimoriadnych opatreniach v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 a v justícii a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v znení neskorších predpisov, ako aj prijatej vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 24/2021 Z. z. o vykonávaní pojednávaní, hlavných pojednávaní a verejných zasadnutí v čase mimoriadnej situácie a núdzového stavu v znení neskorších predpisov. Uvedenú skutočnosť ústavný súd reflektuje a zohľadnil ju pri priznaní finančného zadosťučinenia.

21. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že v označenom odvolacom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jeho práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

IV.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

22. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

23. Vzhľadom na to, že krajský súd vo veci rozhodol uznesením z 27. októbra 2021, neprichádzalo do úvahy rozhodnutie podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde, a preto ústavný súd návrhu sťažovateľa v tejto časti nevyhovel (bod 4 výroku nálezu)

24. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

25. Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, v ústavnej sťažnosti uvedie rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

26. Sťažovateľ sa v ústavnej sťažnosti domáha priznania finančného zadosťučinenia v sume 3 000 eur, čo odôvodňuje nečinnosťou krajského súdu.

27. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Pri určení výšky primeraného zadosťučinenia zohľadnil svoju stabilnú judikatúru (napr. IV. ÚS 535/2013, I. ÚS 582/2015, I. ÚS 54/2016, I. ÚS 611/2017, IV. ÚS 21/2018, IV. ÚS 63/2020, IV. ÚS 109/2020, IV. ÚS 287/2020, IV. ÚS 313/2020), predmet konania, skutočnosť, že vec bola pred krajským súdom v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti sťažovateľa rozhodnutá, ako aj okolnosť, že sťažovateľ bol o predpokladanom termíne vyhlásenia rozhodnutia informovaný v odpovedi na jeho sťažnosť na prietahy podanú predsedovi krajského súdu pred podaním ústavnej sťažnosti, a dospel vzhľadom na uvedené k záveru, že primerané finančné zadosťučinenie v tejto veci predstavuje 500 eur (bod 2 výroku nálezu). V prevyšujúcej časti návrhu nevyhovel (bod 4 výroku nálezu).

V.

Trovy konania

28. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (§ 11 ods. 3, § 13 ods. 2). Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2021 je vo výške 181,18 eur a hodnota režijného paušálu je vo výške 10,87 eur. Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za tri úkony právnej služby uskutočnené v roku 2021 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti ústavnému súdu, vyjadrenie k stanovisku krajského súdu) v celkovej sume 576,12 eur (bod 3 výroku nálezu).

29. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. januára 2022

Ladislav Duditš
predseda senátu